

Putins Russland og vestlige ekstremister

BOOK

Anmeldt

John Færseth

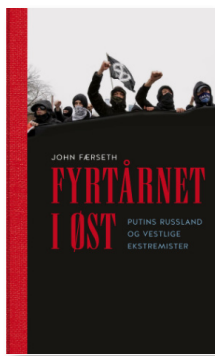
Fyrtårnet i øst. Putins Russland og vestlige ekstremister

Humanist Forlag 2021

Ib 475 s.

John Færseth er medievit og forfatter med Balkan og Russland som spesialitet. Han har i mange år vært opptatt av konspirasjonsteorier og ekstremisme. I sin bok «Fyrtårnet i øst» fremstiller Færseth Putins Russland som en inspirasjonskilde til høyrepopulisme og høyreekstremisme i Vesten.

Det er oppstått en identitetsbevegelse i land som Frankrike, Italia, Tyskland og Østerrike. Målet er å beskytte «europeisk identitet» mot innvandring, islam og en venstrevridd agenda. De fordømmer et samfunn som er så gavmildt mot fremmede at det ikke lenger kan hjelpe sine egne. I land som Ungarn, Tsjekia, Slovakia og Polen har mange politikere orientert seg bort fra EU og i retning Moskva. Russland betrakter likekjønnet ekteskap, pride-feiringer og utradisjonelle kjønnsidentiteter som tegn på vestlig forfall, skriver Færseth.

GOD FREMSTILLING

Færseth gir en god fremstilling av utviklingen i Russland fra oppløsningen av Sovjet-samveldet til Putins dominerende maktposisjon i dag. Putin gav folket tilbake stabilitet og stolthet. Russland annektering av Krim og engasjement i Ukraina gav russerne håp om en ny nasjonal storhetstid. Men fortsatt er Russland et land med stor ulikhet. Rundt hundre milliardærer eier opp mot 35 prosent av rikdommene i landet, og mange av disse er venner og bekjente av presidenten. Putin selv skal disponere 20 offisielle boliger, 58 fly og 4 yachter, ifølge Færseth. Politisk opposisjon blir hardt slått ned. Hans popularitet er nå synkende.

BOMMER STYGT

Færseth finner ikke noe prorrussisk parti i Norge. Men i sin leting etter «prorrussiske krefter her til lands» nevner han Carl I. Hagen og Christian Tybring-Gjedde. Norge Idag, Oslo Symposium, Hanne Nabintu Herland, Partiet Dekristne og Jan-Aage Torp. Disse har ikke mye til felles og vil neppe kjenne seg igjen i bokas beskrivelse. Færseth synes forøvrig å klistre betegnelsen «høyre-radikalisme» til alle som er imot likekjønnet ekteskap. Her bommer han stygt.

Jon Kvalbein

BERØRT: Det er sjelden en bok berører meg så mye som fortellingene til disse fem barna. Barn som alt for tidlig har måttet bære tapet av et foreldrepar som bare var til for dem.

Barns opplevelser i gode og onde dager

BOOK

Anmeldt

Trude Trønnes Eidsvold og Rosa von Krogh

Skilsmissehelter

Til deg som har skilte foreldre

Illustratør: Kine Yvonne Kjær

Cappelen Damm 2021

216 sider

Forfattere er Trude Trønnes Eidsvold (barneadvokat) og Rosa Von Krogh (forfatter, er selv skilsmissebarn). Forfatterne beskriver fem sanne historier om barns opplevelse av foreldrenes brudd. De fleste skilsmisser kommer overraskende på barna. Det at foreldrene er forskjellige og uenige

om en rekke spørsmål har barna gradvis innordnet seg. Å oppleve en skilsmisse gir følelse av svik, skyld, usikkerhet og fortvilelse. Forfatterne følger fem barn i den første tiden etter en skilsmisse. Barn elsker sin mor og sin far over alt på jord. Tilsynelatende uventet må barna nå prøve å finne et balansepunkt hvor de kan vise sin tilhørighet både til mor og far.

REDDET LIVET HANS

De fleste opplevde at årsaken til skilsmissen var at far eller mor hadde funnet seg en ny partner. Denne partneren hadde ofte en ex-kone og barn å forholde seg til. Lukas 11 år, måtte forholde

seg til tre forskjellige morsfigurer; mamma, mor og stemor (samt en stebor og en stesøster).

Den sterkeste historien er om Marja (12 år), hun var fire år da foreldrene ble skilt. Faren var alkoholiker. I sine gode perioder var han verdens beste pappa. Det hendte imidlertid flere ganger at han var sterkt beruset når hun kom på besøk. En dag fant hun han liggende helt stille i senga, uten tegn til liv. Marja fikk tak i moren og ambulansen ble tilkalt. Dette reddet livet hans, men det ble en tung bølge å bære for en 12 åring.

GODE OG VONDE DAGER

For hver fortelling har psykolo-

Provoserende spørsmål: Var Paulus kristen?

BOOK

Anmeldt

Karl Olav Sandnes

Var Paulus kristen?

Har kirken forstått hans teologi og tro?

Efrem Forlag 2021

248 s. Paperback

Spørsmålet er provoserende. Slik var det også meint, skriv forfatteren (ss. 17 og 226). For kva er alternativet? Dersom han som er tilskreven 13 brev i NT ikkje var ein «kristen», han som var apostol for heile verda, medan dei 11 «berre» fekk ansvar for Israel, kor er vi då?

Provokasjonen har vore vellykka, for så vidt som dei «nye» for-

skingposisjonane Sandnes presenterer, men som han seinare i boka professoralt mildt avviser, har fått desidert mest merksemd i intervju og reportasjar.

Sandnes sin ambisjon er å gje ein brei presentasjon av det som akademikarar yndar å kalla «forskingsfronten» innnafor paulinsk teologi. Det greier han godt. Det pedagogiske grepet *repetisjon* er flittig brukt, i håp om å halda lesaren på sporet. Intensjonen er å ha den tenkjande bibellesaren med heile vegen, gjerne med ein open Bibel framfor seg, slik forfatteren rår til.

TO TEMAKRINSAR

Boka er innom ei rad sentrale teologiske omgrep, men alle kan grupperast under to gjennomgåande temakrinsar: «Det nye perspektivet» og «Paulus innanfor

jødedommen». Begge utfordrar det Sandnes kallar «det gamle perspektivet» i Paulusforskninga, som, forenkla sagt, les Paulus i eit kyrkjeseogeperspektiv, gjerne med eit dogmatisk teologisk lærefokus. Det er til dømes lett å sjå Paulus og Luther tidlaust saman, for deretter å lesa Paulus ut frå ein avklåra luthersk teologi. Dette perspektivet har teke for gitt at skiljet mellom jødedom og kristendom skjer tidleg, at det var ein ny, «kristen» religion Paulus vende om til etter Damaskushendinga, og at alt som Paulus – i ulike brev – skriv om lova, gjeld det som ei seinare teologisk avklaring kallar lovtræidom. Som kjent er det denne teologi-

en også seinare vekkingsrørsler har stått på skuldrane til, når hovudsaka: den enkelte si frelse og rettferdig-gjering ved tru utan lovgjerningar, vert forkynt.

Sjølvs presiserer Sandnes mange gonger at han står på skuldrane til talsmenn for «det nye perspektivet», både når han sluttar seg til og når han kritiserer dette. Det er ingen fast grunn å stå på, noko forfatteren sjølv fleire stader viser dømpe på.

DET NYE PERSPEKTIVET

Men først litt om dette «nye perspektivet». Det «er opptatt av at apostelens brev er *pragmatisk*

orientert». Paulus måtte ta stilling til konkrete problem og situasjonar. Korleis leve saman som jødar og Messias-truande? Paulus rosa seg av si lovoppfylling; Korleis kan då lova vere god, samstundes som ho gjer synda større? Ut i frå dette vart teologien til, ikkje motsett.

I dette perspektivet var Paulus og breva hans mykje meir av ein *prosess* over ganske lang tid. Paulus tilhørte jødedommen også etter at Jesus openberra seg for han.

Her fell det nye perspektivet saman med det som vert kalla «Paulus innanfor jødedommen», der enkelte talsmenn – forenkla sagt – kan redusera oppgjeret hans med Lova til berre å bli ein diskusjon om omskjering og liknande. Det er ikkje vanskeleg å forstå at ei slik forståing får vanskar med Rom

SKILSMISSE: Forfatterne følger fem barn i den første tiden etter en skilsmisse. Barn elsker sin mor og sin far over alt på jord. Tilsynelatende uventet må barna nå prøve å finne et balansepunkt hvor de kan vise sin tilhørighet både til mor og far, skriver Liv Wergeland Sørbye.

Illustrasjonsfoto: Sara Johannessen Meek / NTB

gen, advokaten og et barnepanel råd til den enkelte av barna.

Det kreves mye forståelse og toleranse for å bli gode steforeldre og stesøsken. Vi kan bare gå tilbake til norske folkeeventyr eller en mer moderne variant «Tre nøtter til Askepott».

To mennesker lover å elske og ære hverandre, og å holde sammen i gode og vonde dager

resten av livet, men det går ikke alltid slik.

Boka sin målgruppe er barn i alderen 9 til 12 år som har skilte foreldre. For hvert av de fem barnas historie får vi en presentasjon av deres «nye» familie-tre og beskrivelser av viktige merkedager i deres nye families liv: Første skoledag, aktivitetstid, Halloween, julaften,

påske, 17. mai og siste skoledag.

MATERIALISTISKE FORDELER

Det er sjelden en bok berører meg så mye som fortellingene til disse fem barna. Barn som alt for tidlig har måttet bære tapet av et foreldrepar som bare var til for dem.

Boken er oversiktlig og pe-

dagogisk. Forfatterne avslutter med praktiske råd fra barnerådet til foreldrene om hvordan de kan gjøre det lettere å være skilsmissebarn. Eksempelene på hvilke fordeler det er å være skilsmissebarn, var til ettertanke, men oppleves kanskje litt for materialistiske.

Liv Wergeland Sørbye

Oppbyggelse som kan nå langt

BOK

Anmeldt

Unni Westli

Hverdagstro Glimt av Gud

105 s.,ib

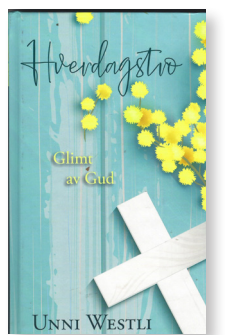
Ventura 2021

Med 50 korte meditasjoner blir vi tatt med inn i opplevelsen av hverdagsliv og kristentro. Vi blir minnet om hvordan Guds stemme kan nå oss gjennom ganske alminnelige menneskelige erfaringer. Og vi blir utfordret til å ta imot Guds omsorg slik den kommer til uttrykk gjennom store og små hendelser i hverdagen.

Unni Westli er frikirkepastor og er i dag knyttet til Randesund Frikirke. Tidligere har hun arbeidet i Frikirken sentralt og vært skribent i *Budbæreren*, Frikirkens magasin.

Det er blitt en enkel, men vakker oppbyggelig bok som det er en glede å slå opp og la seg berike av erfart kristenliv.

Unni Westli vil nok finne mange takknemlige lesere blant dem som setter pris på det enkle og gjenkjennelige. Denne formen for oppbyggelse kan ofte nå lenger enn bøker med tyngre teologi som innhold.

Audun Mosevoll

3,21 ff, Rom 7-8 og mangt anna – eller heile Galatarbrevet, for den saks skuld. I denne retninga må ein nesten tenkja at jødane står utanfor det Paulus skriv i Rom, 1,18–3,20. Difor avviser dei fremste talsmennene for denne grunnforståinga eigentleg det universelle (allmengyldige) i Paulus sin teologi. Sandnes sjølv er tydeleg på at han avviser denne posisjonen (s. 163).

Det kan sjølvstøtt ha appell til grupper med heilt ulik motivasjon å sjå Paulus slik: Ei (tilsynelatende) oppvurdering av jødedommen og synet på Israel i Guds frelsesplan. Men grunntanken i denne retninga forvirrar også: Premisset «for «Paulus innenfor jødedommen» gjør en tidlig adskillelse mer naturlig enn [en] senere, samtidig som retningens identitet forutsetter og argumenterer for

en sen adskillelse» (s. 210)!

SAMSTUNDES SYNDAR OG RETTFERDIG?

Det er ei lang rekkje åndelege og teologiske spørsmål som vert virvla opp i denne boka. Her skal berre eitt nemnast, nemleg det «kjære» lutherske uttrykket om at eit kristenmenneske er «samstundes rettferdig og syndar» (latin: *simul justus et peccator*).

Sandnes skriv at dette er «i tråd med» Paulus (s. 177), men ikkje dersom det framstiller saka som ein statisk vesenstilstand i den truande, og at den «framande» rettferda som Gud tilreknar syndaren, ikkje vedkjem den eksistensielle kampen her i livet.

Eit nøkkelord for Sandnes (og talsmenn for det nye perspektivet) til å forstå Paulus er at den truande, og mangfaldet av truan-

de, er «i Kristus», og at kampen mellom kjøt og Ande stadig skjer i oss. Difor er det ikkje romarbrevet (7,14–25), men Gal 5,16–18 som best kan visa på kva premissar vi talar rett om den rettferdiggjorde syndaren. Uttrykket må altså ha i seg eit *dynamisk* aspekt. «Samtidig» tyder då ikkje «konstant» eller «uforanderleg», om eg skjønner forfatternen rett.

Det er ei tilnærming som absolutt bør føra til mange stimulerande samtalar. Det er heller ingen tvil om at ei slik lesing av Paulus har ført til fruktbare økumeniske samtalar om tilhøvet mellom nåde og rettferdiggjering, og på forståinga av kva det tyder å «arbeida på si frelse» (Fil 2,12).

ER DET NYE EIGENTLEG NYTT?

Undervgs i lesinga grip eg meg stadig i å spørja: Er det eigentleg

så nytt, dette såkalla nye perspektivet? Kanskje i det som gjeld konklusjonar, men absolutt ikkje i tematikk!

Eg triv pensumboka mi frå tidleg 1970-tal i bokhylla (Ridderbos 1966: Paulus), gjennomlesen, understreka og kollokvert med ein av Sandnes sine seinare profesorkolleagaer (!). Her finn eg alt: Paulus som mystikar, Paulus som apokalyptikar, Paulus i eskatologisk perspektiv, Paulus og lova, og ikkje minst: framstillinga av synda si makt og kva det tyder å vera «i Kristus». Til og med det nye perspektivet si understreking av at vi må leggja vekt på dei kollektive og frelseshistoriske, ikkje berre det personlege og individuelle, er med. Men til skilnad frå somme av konklusjonane i det som er presentert ovanfor, legg Ridderbos vekt på at å vera «i Kristus» er

å vera krossfest, død, gravlagt og oppstaden med han.

Sandnes skriv som nemnt mange stader at han står på skuldrane til «det nye perspektivet». Det forstår eg slik at han tek med seg alle innsikter i si eiga forskning. Men står han då på skuldrane deira? Han skriv då også over alt inn ord som «reiser tvil om» konklusjonane, eller at desse er «overdrevet» eller ikkje «naturleg». Fleire gonger skriv han at det nye perspektivet er «altfor smalt». Her kan ein lek lesar gjerne erstatta «smalt» med «galt», fordi perspektivet fører til konklusjonar som er umoglege i eit heilbibelsk perspektiv.

Når det er sagt: Det er ei stor, lita bok Karl Olav Sandnes har skrivne. Den fortener både å lesast og drøftast!

Egil Morland